

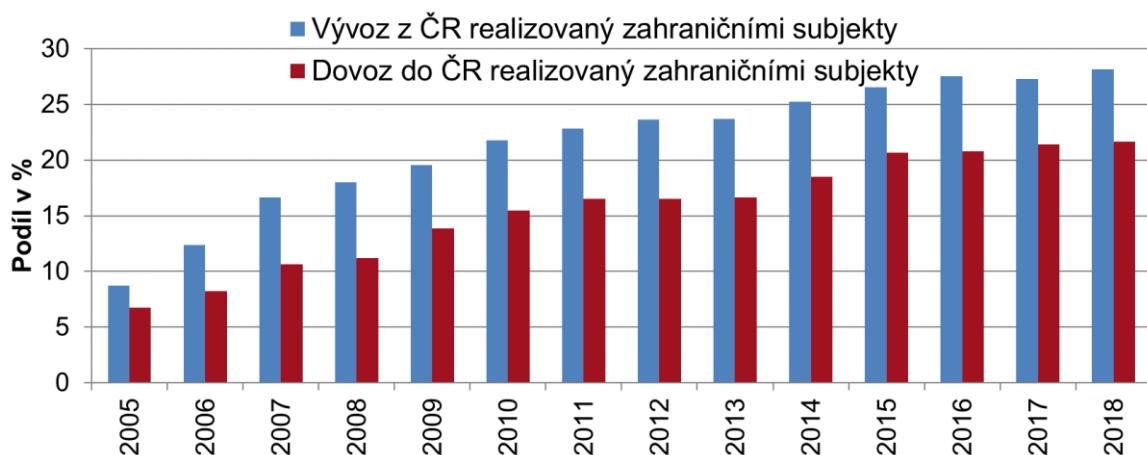
Změny ve statistice zahraničního obchodu se zbožím (Rebranding statistiky zahraničního obchodu)

Český statistický úřad změnil od roku 2020 doposud používanou terminologii a způsob prezentování údajů o zahraničním obchodu České republiky. Nedošlo tím k žádné revizi doposud publikovaných údajů.

Co znamená rebranding ve statistice zahraničního obchodu?

Ke změně úřad přistoupil zejména na základě výsledků a doporučení vycházejících z metodického auditu statistiky zahraničního obchodu se zbožím, který potvrdil fakt, že tradiční přeshraniční pohyb zboží postupně čím dál více ztrácí na vypovídací schopnosti o uskutečněném obchodu (změně vlastnictví) mezi českými a zahraničními subjekty. Toto souvisí nejen s postavením České republiky na jednotném trhu Evropské unie, ale i s jejím geografickým umístěním. V celé řadě případů zboží sice fyzicky překračuje hranici, ale rezidentská jednotka v tomto pohybu vůbec nefiguruje - dovoz a i vývoz realizuje nerezident.

Podíl nerezidentů na přeshraničních transakcích

Pod pojmem zahraniční obchod České republiky jsou nadále prezentovány a přednostně nabízeny údaje, které jsou založeny na změně vlastnictví mezi rezidenty a nerezidenty (do roku 2019 známé jako tzv. národní pojetí zahraničního obchodu), neboť tyto údaje mají z makroekonomického hlediska větší vypovídací schopnost o reálném zahraničním obchodu daného státu.

Přeshraniční pohyby zboží (do roku 2019 známé jako tzv. přeshraniční pojetí zahraničního obchodu) poskytují statistice zahraničního obchodu i nadále důležitý datový zdroj, nicméně ČSÚ je již nadále nebude nazývat statistikou zahraničního obchodu, ale bude je prezentovat pod pojmem pohyb zboží přes hranice.

Český statistický úřad (ČSÚ) prezentoval až do konce roku 2019 dvojí údaje o zahraničním obchodu České republiky a tato změna by měla přispět k odstranění této poněkud matoucí situace pro uživatele.

S rebrandingem statistiky zahraničního obchodu jsou spojené veškeré změny, které se týkají úpravy terminologie uváděné v publikacích, Rychlých informacích, databázích a dalších výstupech ČSÚ spojených se statistikou zahraničního obchodu a statistikou pohybu zboží přes hranice.

Co je nutné si uvědomit:

Realizaci skutečně provedeného zahraničního obchodu s ČR (respektující změnu vlastnictví mezi rezidenty a nerezidenty) zachycuje **Zahraníční obchod se zbožím**.

Fyzické toky zboží přes území ČR sleduje **Pohyb zboží přes hranice**.

Zjednodušeně tedy platí:

Původně		Nově
Národní pojetí	=>	Zahraníční obchod se zbožím
Přeshraniční pojetí	=>	Pohyb zboží přes hranice

Změny terminologie byly analogicky provedeny i v anglických překladech, kde platí:

	Now		New
	External trade	=>	International trade
	National concept of external trade	=>	International trade in goods (change of ownership)
	Cross-border concept of external trade	=>	Cross border movements of goods

Změna probíhala postupně. Nejprve se dotkla webových stránek věnovaných statistice zahraničního obchodu, následně se projevila v tzv. Rychlých informacích, které jsou publikovány v pravidelném měsíčním intervalu a ke kompletní změně terminologie došlo v březnu 2020, tedy s publikací údajů za leden 2020.

Budou data o přeshraničních pohybech zboží stále dostupná?

Data o pohybech zboží přes hranice budou pro uživatele dostupná i nadále v dotazovací [Databázi pohybu zboží přes hranice](#), nejsou již ale součástí Rychlých informací, které ČSÚ každý měsíc vydává, postupně se ruší také publikace a časové řady o statistice pohybu zboží přes hranice, které byly vydávány v rámci Katalogu produktů ČSÚ. Postupně jsou posilovány a primárně nabízeny výstupy a datové sady v metodice založené na principu změny vlastnictví mezi rezidenty a nerezidenty.

Jsou údaje statistiky zahraničního obchodu mezinárodně srovnatelná?

Žádná legislativa Evropské unie přímo neupravuje ani nenařizuje členským státům, v jaké podobě či v jakém pojetí mají na národní úrovni publikovat data o zahraničním obchodu své země. Členské státy mají povinnost poskytovat Eurostatu údaje v tzv. komunitárním pojetí, které je harmonizované a slouží ke kompilaci agregovaných údajů statistiky zahraničního obchodu za celou Evropskou unii. Jednotlivé členské státy mohou na národní úrovni definovat a publikovat své statistiky zahraničního obchodu, které lépe odrážejí specifika jejich ekonomik a vyhovují národním potřebám.

Neexistuje tedy jedna harmonizovaná metodika pro statistiku zahraničního obchodu. Každý stát, pokud to považuje za potřebné, může definovat svou statistiku zahraničního obchodu, jejíž odlišnost může spočívat v různých datových zdrojích, specifických legislativních podmínkách či odlišné poloze v EU (např. hraniční státy). Rada evropských států tedy provádí úpravy ve své statistice zahraničního obchodu oproti komunitárnímu pojetí.

Statistika pohybu zboží přes hranice publikovaná ČSÚ je z tohoto pohledu také odlišná od komunitární statistiky (tj. dat Eurostatu), hlavní příčinou je publikování dat v členění podle země původu a ne dle země odeslání.

Mezinárodní srovnatelnost dat statistiky zahraničního obchodu je tedy problematickou oblastí. ČSÚ se nicméně vynasnaží uživatele ve svých výstupech jasně navést, které údaje jsou založeny na které metodice, čímž by se měla situace oproti minulosti zlepšit.

Jak správně používat některé pojmy statistiky zahraničního obchodu

V rámci provádění výše uvedených změn se ukázalo, že je potřeba pomoci uživatelům s volbou terminologie, a to zejména v případech, kdy se hovoří o **vývozu, dovozu, obratu a bilanci**. Naší snahou je ujasnit, jak hovořit o těchto pojmech ve smyslu zahraničního obchodu se zbožím (dále jen „ZO_{SZ}“), jak hovořit o těchto pojmech v případech, kdy se jedná o údaje za pohyb zboží přes hranice (dále jen „PZpH“) a konečně i v případech, kdy se hovoří o zahraničním obchodu se službami (dále jen „ZO_S“). Ne vždy se totiž jedná o zahraniční obchod ČR, tedy ne vždy se jedná o skutečný vývoz nebo dovoz. ZO_{SZ} je založen na změně vlastnictví mezi rezidenty a nerezidenty, zatímco PZpH je založen na fyzickém toku zboží přes hranice, tedy bez ohledu na to, zda byl do samotné transakce zapojen i rezident.

Z výše uvedených důvodů a pro lepší orientaci uživatelů doporučuje ČSÚ používat následující pojmy, pokud již není jasné z předchozího kontextu, zda se jedná o údaje za ZO_{SZ}, PZpH nebo ZO_S.

Tučně jsou uvedeny pojmy, které by měly být upřednostněny, je-li to možné. Dále jsou uvedeny možné alternativy. Příslušné ekvivalenty v anglickém jazyce jsou v šedé kurzívě.

Zahraniční obchod se zbožím (ZO_{SZ})

International trade in goods (change of ownership) (ITiG)

Dovoz zboží, Dovoz (ZO_{SZ}), Zahraniční obchod se zbožím – dovoz, Dovoz zboží respektující změnu vlastnictví (mezi rezidenty a nerezidenty), Dovoz zboží na základě změny vlastnictví
Imports of goods (change of ownership), Imports (ITiG), International trade in goods (change of ownership) – imports, Imports of goods respecting change of ownership (between residents and non-residents), Imports of goods based on the change of ownership

Vývoz zboží, Vývoz (ZO_{SZ}), Zahraniční obchod se zbožím – vývoz, Vývoz zboží respektující změnu vlastnictví (mezi rezidenty a nerezidenty), Vývoz zboží na základě změny vlastnictví
Exports of goods (change of ownership), Exports (ITiG), International trade in goods (change of ownership) – exports, Exports of goods respecting change of ownership (between residents and non-residents), Exports of goods based on the change of ownership

Obrat zboží, Obrat (ZO_{SZ}), Zahraniční obchod se zbožím – obrat, Obrat zboží respektující změnu vlastnictví (mezi rezidenty a nerezidenty), Obrat zboží na základě změny vlastnictví
Turnover of goods (change of ownership), Turnover (ITiG), International trade in goods (change of ownership) – turnover, Turnover of goods respecting change of ownership (between residents and non-residents), Turnover of goods based on the change of ownership

Bilance zboží, Bilance (ZO_{SZ}), Zahraniční obchod se zbožím – bilance, Bilance zboží respektující změnu vlastnictví (mezi rezidenty a nerezidenty), Bilance zboží na základě změny vlastnictví
Balance of goods (change of ownership), Balance (ITiG), International trade in goods (change of ownership) – balance, Balance of goods respecting change of ownership (between residents and non-residents), Balance of goods based on the change of ownership

Pohyb zboží přes hranice (PZpH)

Cross border movements of goods (CBmG)

Pohyb zboží do České republiky, Dovoz (PZpH), Pohyb zboží přes hranice – dovoz (PZpH), Dovoz dle přeshraničního pohybu zboží, Přeshraniční dovoz zboží

Cross border movements of goods to the Czech Republic, Imports (CBmG), Cross border movements of goods – imports (CBmG), Imports according to the cross border movements of goods, Cross border imports of goods

Pohyb zboží z České republiky, Vývoz (PZpH), Pohyb zboží přes hranice – vývoz (PZpH), Vývoz dle přeshraničního pohybu zboží, Přeshraniční vývoz zboží

Cross border movements of goods from the Czech Republic, Exports (CBmG), Cross border movements of goods – exports (CBmG), Exports according to the cross border movements of goods, Cross border exports of goods

Obrat pohybu zboží přes hranice, Obrat (PZpH), Pohyb zboží přes hranice – obrat (PZpH), Obrat dle přeshraničního pohybu zboží, Přeshraniční obrat zboží

Cross border turnover of goods, Turnover (CBmG), Cross border movements of goods – turnover (CBmG), Turnover according to the cross border movements of goods, Cross border turnover of goods

Bilance pohybu zboží přes hranice, Bilance (PZpH), Pohyb zboží přes hranice – bilance (PZpH), Bilance dle přeshraničního pohybu zboží, Přeshraniční bilance zboží

Cross border balance of goods, Balance (CBmG), Cross border movements of goods – balance (CBmG), Balance according to the cross border movements of goods, Cross border balance of goods

Zahraniční obchod se službami (ZOoS)

International trade in services (ITiS)

Dovoz služeb, Dovoz (ZOoS), Zahraniční obchod se službami – dovoz

Imports of services, Imports (ITiS), International trade in services – imports

Vývoz služeb, Vývoz (ZOoS), Zahraniční obchod se službami – vývoz

Exports of services, Exports (ITiS), International trade in services – exports

Obrat zahraničních služeb, Obrat (ZOoS), Zahraniční obchod se službami – obrat

Turnover of international services, Turnover (ITiS), International trade in services – turnover

Bilance zahraničních služeb, Bilance (ZOoS), Zahraniční obchod se službami – bilance

Balance of international services, Balance (ITiS), International trade in services – balance

Metodická vysvětlivka:

Obrat v ZO_sZ, PZpH i ZO_sS popisuje součet „vývozu“ a „dovozu“ v příslušných metodikách.

Bilance (saldo) v ZO_sZ, PZpH i ZO_sS je rozdílem mezi „vývozem“ a „dovozem“ v příslušných metodikách.

Doplňující informace:

V metodice ZO_sZ a ZO_sS jsou využívány definice vývozu a dovozu zboží v souladu s definicemi uvedenými v manuálech ESA 2010¹ a BPM6² pro sestavování národních účtů a platební bilance. Za vývoz zboží se zde považuje změna vlastnictví od rezidenta k nerezidentovi, za dovoz zboží pak změna vlastnictví od nerezidenta k rezidentovi. Nezáleží tedy na fyzickém pohybu zboží přes hranice, ale na skutečně realizovaných obchodech, které mohou probíhat i na území ČR (jedná se o nákupy a prodeje mezi rezidenty a nerezidenty). Vývozem služby se rozumí poskytnutí služby rezidentem nerezidentovi bez ohledu na to, kde byla tato služba poskytnuta, dovozem služby je pak přijetí služby rezidentem od nerezidenta bez ohledu na to, kde byla tato služba poskytnuta.

V historicky starší metodice PZpH se dosud hovořilo o vývozu zboží do členských zemí EU jako o „odeslání zboží“ a o vývozu zboží do zemí mimo EU jako o „vývozu zboží“. U dovozu zboží se užívá pojem „přijetí zboží“ z členských zemí EU a „dovoz zboží“ ze zemí mimo EU. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2152 ze dne 27. listopadu 2019 o evropských podnikových statistikách a zrušení deseti právních aktů v oblasti podnikových statistik (dále jen „FRIBS“) tyto pojmy sjednocuje a definuje již jen „vývoz zboží“ a „dovoz zboží“, ať už se jedná o členskou či nečlenskou zemi EU. Je třeba mít však na paměti, že se jedná o vývoz či dovoz ve smyslu PZpH. Definice vývozu a dovozu jsou pro PZpH uvedeny v tomto nařízení. Pro statistiku zahraničního obchodu začne nařízení FRIBS platit od roku 2022.

Vypracoval: odbor zahraničního obchodu ČSÚ

Aktualizováno: červenec 2020

---

¹ European system of accounts: ESA 2010 (2013). Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie. ISBN 978-92-79-31242-7. [Cit. 2020-06-19]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5925693/KS-02-13-269-EN.PDF/44cd9d01-bc64-40e5-bd40-d17df0c69334>

² Balance of Payments and International Investment Position Manual: IMF (2009). 6. vydání. (BPM6). Washington, D.C.: IMF Multimedia Services Division. ISBN 978-1-58906-812-4. [Cit. 2020-06-19]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2007/pdf/bpm6.pdf>